

Zvanjcu me predvsem ne srečujejo Judje v svojih narodnih nošah. Sicer je danes, slučajno ne vem kakšen, židovski praznik in polno Judov se sprehaja v prazničnih nošah. Toda ruska vlada jim ne dovoli nositi „pejs“ in drugih narodnih znakov. Sicer je vprašanje, če je ta prepoved pametna. Juda grozno razburi, ako mu kar meni nič tebi nič odrežejo „pejs“, kateri je posvetil toliko truda in olja, in na katero je ponosen kakor Dalmatincev na svoje brke, vlada pa s tem čisto nič drugega ne pridobi, kakor da imajo ulice nekoliko manj orijentalno podobo. Ako me sreča Jud v pejsah in halatu, vem takoj, s kom imam opraviti, ako pa je oblečen „po nemško“, človeka lažje prevara. A tudi domačini Malorusi se nosijo tukaj drugače kot onstran meje. Na avstrijskem Podolju se oblačijo v belo platno in v bele kožuhe,

Svičku z Łęčina. Takrat je bil Zvanjec še mala vas. Pozneje ga je podedovala mogočna podoljska rodbina Sročickih s Srocka, ki je že davno izumrla. Poslednja Sročicka s Srocka, grofica Ana, je podarila Zvanjec za doto sieradskemu vojvodi Aleksandru Koniecpolskemu. Valentin Kalinovski, general podoljskih zemlja, je sezidal prvo trdnjavo za obrambo proti Moldavi in Valahom. Barbara Koniecpolska, sestra Valentina, je podarila kmalu potem Zvanjec za doto Janezu Lanckoronskemu, podoljskemu zastavonoši. Potem je vladal tu njihov sin Stanislav, vojvoda ruski, in Zvanjec je postal takrat slaven v zgodovini. Veliki poljski junak Chodkievicz, „rešitelj domovine“, je tu naredil most čez Dnjester, ko je šel nad Turke proti Hotimu. Pri tej priliki so Poljaki vkljub prepovedi generala mesto popolnoma oropali. Tudi kra-

POGLED NA KAMJENJEC

FOT. L. LENARD

samo kučme imajo črne, tu se nosijo bolj črno, skoraj bolj po evropsko. Dalje so tukaj na prvi pogled kmetje manj servilni in bolj samostojni. Onstran meje se klanja kmet do tal vsakemu, kdor ni, kot on, oblečen v belo „poletnanko“; tu so stali pri cesti ali me srečavali, vračajoč se s polja, zrl radovedno na mene, a nobeden ni snel klobuka z glave. V Bilču ni skoraj nobenega rokodelca, črevljarja, krojača ali kaj podobnega; tu pa so mi rekli, da je rokodelcev do 135. Seveda bodo to najbrže samo Judje, a bolje je, da je Jud krojač ali črevljar, kakor pa da prodaja kmetom žganje, katero kuha graščak.

Zvanjec je staro in zgodovinsko mesto. Kralj Vladislav Jagiello je podaril leta 1431. ta kraj vitezu

ljevič Vladislav je šel tu čez reko na Turka in ko se je po slavni bitvi poljska vojska vrnila, se je tu odpočila in pokopala svojega sivega generala Chodkievicza. Po končani vojni je hotel Stanislav Lanckoronski zopet povzdigniti mesto in mu je pridobil od kralja veliko predpravic. Dal mu je magdeburško meščansko pravo in lasten grb. Kralj Janez Kazimir se je hotel maščevati nad kozaki za poraze, ki so mu jih zadali pod slavnim hetmanom Bogdanom Hmielnickim in se je l. 1653. tu utaboril s 30.000 vojaki, da bi zabranil Hmielnickemu vrnitev, ko je ta šel na pomoč svojemu sinu v Moldavo. Sledovi mogočnega poljskega tabora se vidijo še dandanes za Zvanjcem, na poti proti Hotimu. Hmiel-